

Forhandlinger ved den 5te Forsamling af
 Tydske Landmænd, i Doberan, d. 2den til
 d. 9de September 1841.

(Meddeelt det Kongl. Landhuusholdnings-Selskab, efter hvis Opfordring nærværende Stykkes Forfatter i Forening med Pastor Voulsen i Rorby hivaanedes Forsamlingaen i Doberan.)

Som en af dem, det Kongl. Landhuusholdnings-Selskab har hædret med sin Tillid og givet Midler til at besøge den 5te Forsamling af Tydske Land- og Forstmænd, paaligger mig efter fuldendt Reise en kjær Pligt, den, efter bedste Evne at gjøre Rede for Resultaterne af disse Forhandlinger, til hvilke jeg vil tillade mig at føie nogle Anmærkninger, som deels ere grundede paa egne Anskuelser, deels saadanne, som jeg har tilegnet mig under Discussioner med oplyste Mænd.

Grundloven for de Tydske Land- og Forst-Mænds Forsamlinger er gjældende siden 1837 og 1839, den har tidligere været trykt og forbigaaes derfor.

Programmet for Forsamlingen i Doberan indeholder væsentlig følgende Bestemmelser:

Forsamlinger finde Sted fra d. 2den til d. 9de September begge inclusive.

Et Hoved-Bureau er oprettet, hvor Enhver, som i Forveien har bestilt Logis ved sin Ankomst, faaer samme anvist, lader sit Navn, Stand og Boepæl optegne, og modtager et Indgangs-Kort, som betales med 4 Thl. Preussiskert. (5½ Rigsbdl.) For leetere at kjendes erholder Enhver tilligemed Indgangs-Kortet

et Baand, hvorpaa staaer trykt „5te Forsamling af „Tydske Land- og Forstmænd, Doberan 1841.“ Mecklenburgernes Baand er blaat, de Fremmedes rødt, deels for at kunne skille dem fra hinanden, deels ogsaa for ved forekommende Leilighed at give Fremmede Fortrinet. Endelig modtager Enhver et trykt Exemplar af Forhandlings-Spørgsmaalene, Programmet m. m. Indgangs-Rort og Baand kunne ei overlades til Andres Afbenyttelse. Medlemmerne anmodes om at forsamles i det anviste Locale d. 2den September Kl. 9 Formiddag, hvor det da den første Dag afgjøres, om alle eller hvilke Spørgsmaale skulle debatteres in pleno; og hvilke først skulle henvises til og debatteres i særskilte Sectioner og Commissioner. Alt hvad som forresten er at see eller prøve foretages om Eftermiddagen fra Kl. 4. Saaledes er Torsdag Eftermiddag udseet til at besee en Udstilling af Agerdyrknings-Medstaber og Maskiner.

Fredag Eftermiddag prøves Instrumenterne; Løvedag tages en Udstilling i Diesyn af Køer af følgende forskjellige Racer: Skotsk, Ayrshire, Angelsk, Tydsk, Hollandsk og forskjellige Blandinger.

Hele Søndagen er bestemt til Fornøielses-Touree tillands og vands.

Mandag: Mynstring og maastee Auction af Heste; Tirsdag, Onsdag og Torsdag Bæddeløb.

Et Locale med Udstilling af Uld, det pomologiske, geognostiske og statistiske Cabinet staae aabne for alle Medlemmer saa længe Forsamlingen varer. Der gives Medlemmerne Leilighed til at see Anlæg af Engvan-

ding i Nærheden af Doberan, ligesom ogsaa den Maade, hvorpaa man i Almindelighed i Mecklenburg anvender Leer- og Sand-Mergel.

Saavidt Programmet.

Hele denne Orden blev fulgt ved Forsamlingen i Doberan.

Den 2den September aabnede Præsidenten Herr Greve von der Osten-Sacken Forsamlingen med en Tale. De væsentligste Forhandlinger bestode i, at de iforveien opkastede og trykte Spørgsmaale bleve henvisne til forskjellige Sectioner; disse bleve i det Væsentlige 4:

- a) for de Gjenstande, som angaae vegetabilsk Production — det egentlige Agerbrug.
- b) for Production af Dyreriget — Dvægavl.
- c) — Forstvæsenet.
- d) — Techniske Haandteringer.

Under det egentlige Agerbrug dannedes en mindre, særskilt Section for Landbrugets Statik; Dvægavls-Sectionen fik en Underafdeling, hvori de Spørgsmaale skulde ventileres, som angik Ulden.

Agerbrugs-Sectionen holdt sine Forsamlinger fra Kl. 6½ om Morgenen til Kl. 9 og lededes af Director Pabst fra Eldena og Doctor Schweitzer fra Tharandt.

Dvægavls-Sectionen samledes fra Kl. 9 til 11 Formiddag, ligeledes under Bestyrelse af Director Beckerlin fra Hohenheim og Godseier Pogge fra Ziersdorff i Mecklenburg.

Generalforsamlingerne holdtes fra Kl. 11 til 1 og styredes af Præsidenten, understøttet af Professor v. Lengerke og Professor Becker.

Saa vel Forstværkenets som de Techniske Sectioner holdtes om Aftenen; jeg kunde ikke bivaane disse, da samme Tid anvendtes til Undersøgelse af Uld og til Sectioner for Landbrugets Statist, hvilke sidste holdtes hos Herr Ridder von Riise. Uld-Sectionen lededes af Herr Godsseier von Thünen. Det blev bestemt, at alle Debatter skulde forekomme i Sectionerne, og Generalforsamlingerne bestemtes deels til korte Udtog af Sections-Forhandlingerne, deels til saadanne Foredrag, som dertil maatte anses passende.

Saa vel ved Generalforsamlingernes som ved de fleste Sectioners Forhandlinger vare Stenogramer nærværende, som strax nedskreve hvad som blev talt tilligemed Talernes Navne.

For nu at give et saa fuldstændigt Referat som mueligt af de Forhandlinger jeg bivaaned, vil jeg tillade mig først at omtale hver Sections og siden Generalforsamlingernes Forhandlinger i Sammenhæng.

Agerdyrknings-Sectionen skred strax til at dele de opfaste Spørgsmaal i 3 Klasser:

- a) de vigtigste eller saadanne, som først burde debatteres;
- b) saadanne, som man ønskede skulde komme under Discussion, dersom Tiden tillod det;
- c) de mindre vigtige, som ei burde tage Tiden fra de øvrige, eller ogsaa kunde overdrages til Generalforsamlingerne.

A. Hvor mange Aar bør være imellem at saadanne Værter som Kaps, Klover m. fl. dyrkes paa samme Jord, naar Afgrøden derved ei skal formindskes?

Kaps er i denne Henseende slet ingen søm Plante; den trives bedst paa raa Jord, som brækkes, men kan dyrkes paa al vel afgrøvet Jord, undtagen Sand; man har flere Exempler paa at, naar Veir og Omstændigheder ere gunstige, kan Kaps lykkes flere Aar i Rad paa samme Jord. Dette skeer imidlertid sjelden af den Grund, at visse Insekter og Larver, som leve paa Kaps, deels paa Bladene, deels paa dens Rod, Stængel, Blomst eller Frugt, efterhaanden udvikle sig i saa stor Mængde, at Planterne ødelægges; og disse Dyr lægge tilsidst en uoverkommelig Hindring iveien for Kapsens fortsatte Dyrkning. Af denne Grund have mange Provindser maattet renoncere paa den store Fordeel, som en rig Kapshest ellers medfører, da Insekternes Mængde som sagt gjør Udfaldet tvivlsomt. De bedste Midler mod disse ødelæggende Gjæster ere:

1) ret kraftige Planter og derfor en vel gjødet og vel bearbejdet Jord; thi det er en almindelig Erfaring, at jo kraftigere Planterne ere, desto mindre ere de udsatte baade for Sygdomme og for at blive til Bytte for deres Fiender.

2) i nogle Aar at ophøre med at dyrke Kaps til Insekternes Antal har taget af igjen.

Spørgsmaalet om hvor ofte rød Klover kan dyr-

fes med Held paa samme Plet blev debatteret, men kom desværre ei fyldestgjørende paa det Nene. Flere Meninger stemmede for, at andre Diadelpfister, saasom Urter, Biffer o. dsl., dyrkede i Forveien, svække Jordens Evne til at bære Klover, som det formodes ved at formindske det Slags Næringsstof, som just denne Plantefamilie fordrer. Men Andres Erfaringer modsagde dette; Man veed bestemt, at rød Klover, naar den kommer hvert tredje Aar, bliver bestandig daarligere, eller, som Ordene faldt „baut sich aus“; men forresten blev dette vigtige Spørgsmaal ligesaa lidt besvaret, som det, hvorvidt eetaarig Klover kan komme igjen oftere end toaarig o. s. v.? 1*). Hvor rød Klover er bestemt til at staae i flere end eet Aar, raadede man til at blande den med Græsfrøe.

Man ansaae Tiden for kort til at udbrede Discussionen over flere Planter.

B. Er det med Hensyn til Gjødningens Dvantage og Dvalitet ligegyldigt hvad Dvæg man holder til at gjøre Foderet i Penge; og

C. naar man fodrer lige Dvantiteter af Hø op, den ene Halvpart med Køer, den anden med Faar, vil da den derefter faldne Gjødning paa lignende Jordsmon give lige Afgrøder, eller hvilken Forskjel viser der sig i Virkningen af begge Slags Gjødning?

*) Dette og de følgende Tal henviser til de tilsvarende i de Bemærkninger, som nedenfor meddeles.

Disse Spørgsmaale staae i saa nær Forbindelse til hverandre, at de bleve tagne under eet. Alle vare enige i, at den varme Faaregjødning virker hastigere, men at dens Virkning ogsaa er snarere forbi end Køernes. Der opstod en varm Debat om Køer eller Faar forvandle meest Halm i Gjødning. Mecklenburgerne vare aldeles paa Faarenes Partie, og tilsidst syntes Tvisten at løses saaledes, at det beroer paa, hvor meget Kartofler eller andet saftigt Foder der anvendes til det ene eller andet Slags Creature; samt hvor vidt Køerne staldfodres eller ikke, og om Faarene holdes ude eller holdes paa Stald Middag og Natten over. Jo længere Creaturene holdes paa Stald og jo saftigere Foder der anvendes til dem, desto mere Strøelse behøve de. Man gjorde opmærksom paa de overordentlige Fremstribt, som Agerdyrkingen har gjort i Mecklenburg og Preussen siden Schæferiernes Indførelse og almindeligere Udbredelse; og deraf fremstod det Spørgsmaal, i hvilket Forhold Køer og Faar meest hensigtsmæssigt bør staae til hinanden ved en Landeiendom? Dette besvarede derhen, at, naar man ei vil tage Producternes Værdie i Betragtning — et Forhold, som varierer saa uendelig efter de forskjellige Handels-Conjuncturer, — saa anfaae man det for rigtigst paa ethvert Sted først at holde saa mange Køer, som kunne græsses og vinterfodres fuldkommen godt; og dernæst benytte den Græsning, som er for knap for Køer, til Faar, hvilke sidste med størst Fordeel fortære Værtshalm og Rodfrugter om Vinteren. Gjød-

ningens Virkning beroer saa meget paa dens rigtige Behandling og Anvendelse. Den første Betingelse for god Gjødning er, at der fodres rigeligt, saa at Dyrene ere godt istand; dernæst at det ikke mangler paa Stroelse, og at Gjødningen anvendes frisk og ikke bliver siddende for længe i Gjæring, hvorved den svinder i meget større Forhold end det, som bliver tilbage, vinder i Intensitet.

Resultatet blev, at man kun skulde fodre Køer og Faar godt, og forresten ei være ængstelig; "det ene Slags Creature vilde ei saa let tage Luven fra det andet." Forresten gjorde man opmærksom paa, at der fandtes Lande, som ei havde noget Balg imellem Køer og Faar, f. Ex. Mark-Brandenburg med sine Sandstepper, hvor saa at sige ingen Cultur var muelig, naar man ei vilde holde Faar, thi Køer vilde ofte sulte ihjel paa Græsgange hvor Faarene trives ret godt.

D. I Mecklenburg har Mergling i de sidste 25 Aar været almindelig og gjort megen Nytte; hvor længe varer Virkningen af Mergel; kan man med Fordeel mergle om igjen, og hvorledes virker forskjellig Slags Mergel paa forskjellig Jord?*)

De allerfleste holdt Lovtaler over Mergelens Virkning, nogle yttrede med sand Begeistring, at Mergel staaer øverst som den første og vigtigste af alle Forbedringer. De Steder, hvor man ei havde sporet

*) Dette Spørgsmaal opstillede ikke saaledes fra Begyndelsen, men undergik en saadan Forandring under Discussionen.

den forventede Virkning af den, vare som oftest saadanne, hvor der findes Kalk blandet i Madsjorden selv eller hvor man havde anvendt stærk Sandmergel paa Sandjord. Provsstiet i Holsten, hvor man først brugte og kjendte Virkningen af Mergel, afgiver utvetydigt Beviis paa, at gjentagen Mergling ikke virker skadeligt; man mergler der endnu bestandigt og stedse med Held. Nogle ansaae Mergelen for at synke i Jorden indtil Pløvbundens Dybde, og holdt for, at man kunde fornye Virkningen af den engang paaførte Mergel ved at pløie dybere og pløie Mergelen op igjen. Saa vidt jeg forstod, vilde man, at en 16 til 20 Nar burde gaae hen inden man kommer med Mergling igjen paa samme Plet. I saa Fald var man enig i, at den gjentagne Mergling ei tør gives saa stærk som første Gang, og at den helst bør anvendes paa Grønjord. Nogle ansaae Mergelens Virkning størst paa Græs og efter Græs, derfor antog de at Mergling passer bedst i Kobbelsbrugs Drift. Det synes som om Mergel kan anvendes desto oftere jo tyndere den hver Gang paaføres.

E. Hvilken Virkning har man i den nyere Tid iagttaget af Gyps paa merglet og ikke merglet Jord?

Det er mærkeligt saa mange forskellige og tildeels modsigende Erfaringer man har om Gypsens Virkning. Man var enig i, at, naar ikke Jorden selv eller maaffee Vandet fra høiere liggende Jordlag ere svangre med Gyps, bliver denne bestemt virksom saa-

snart Veiret og Omstændighederne ere gunstige; stærk Regn kort før eller efter Gypsnings formindster Virkningen; bedst er en mild Regn kort efter. — Jorden maa ei være vaad og kold, men afgrøvet og varm, hvor Gyps skal gjøre Nytte. Den bør paaføres i det mindste $\frac{1}{2}$ Pd. paa 64 □ Alen til de ærteblomstrende Bærter og ikke directe til noget Slags Halmfrugt. Diadelphister kunne vinde utroeligt ved Gypsnings og det desto mere jo kraftigere Planterne ere iforveien. I samme Forhold som Diadelphisterne lykkes godt, vil man ogsaa faae bedre Cerealier efter dem. Just det Factum, at der behøves en allerede kraftig Vegetation for at have den rette Nytte af Gypsens Virkning, kan formodentlig forklare Aarsagen, hvorfor Gyps virker bedst paa Steder, hvor der har været merglet, og at man ei bør forsømme at giøde en gypset Mark, inden den samme igjen faaer Gyps. Nogle ville have erfaret, at jo oftere Gyps i Forening med anden Gjødning kommer igjen paa samme Sted, desto stærkere er dens Virkning. Man bør derfor ei blive træt, og ei lade sig af eet Aars mislykkede Resultater affrække fra at overgiøde med Gyps. En Taler gif i sin Enthuziasme for Gyps saa vidt, at han erklærede, som Drevene faldt: "hans Jord var bleven saa forvænt med Gyps, at den ikke kunde undvære dette Incitament." 2)

F. Er det fordeeltigt i en Drixt med f. Ex. 8 Marker at giøde to Gange med grund Pløining, eller bedre at bearbejde Jorden

dobbelt saa dybt og give den hele Gjødning paa eengang, altsaa gjøde dobbelt saa stærkt?

Dette Spørgsmaal blev egentlig ei fundet praktisk, deels fordi man kun efterhaanden og sjelden paa eengang med Fordeel kan bearbejde Jorden til betydelig større Dybde. Dyb Madsjord er altid meget ønskelig og giver baade rigere og sikkrere Afgrøder, men, skal Jorden bearbejdes dybere end sædvanlig, bør det beroe baade paa Underlagets Bestaffenhed og paa det Forraad af Gjødning, man har, hvor dybt man tør pløie paa eengang. Hvor Jorden har et godt Underlag, kan man altid gaae hurtigere frem og pløie dybere, end hvor Underlaget er af mindre god Bestaffenhed. Den Turnus, man har valgt, og det Princip, hvorefter Markernes Gjødning følger efter hinanden, bør paa ingen Maade roffes; derfor vilde det være absolut urigtigt, om nogen Deel af en Mark kom til at savne Gjødning, fordi man vilde gjøde en anden Deel stærkere. En grundt pløiet Jord kan gjødes for stærkt, og det er især Gjødningens Mængde, som bør bestemme, hvor dybt Jorden skal bearbejdes. Saaledes, naar Jorden faaer et Forstud f. Ex. af Mergel, derefter producerer mere Foder og Gjødningen formeres, er det Tid til lidt efter lidt at arbejde dybere; man bør da altid give den dybere Pløining om Efteraaret, helst til Brak eller Hakfrugter, og i saa Fald ei dele Gjødningen, men give den stærkere Gjødning paa samme Gang som den dybere Pløining.

G. Paa hvad Slags Jord og ved hvilken Behandling har Tørv og Tang viist sig meeſt virksom ſom Gjødning?

Hvor vidt Tørvejord virker meer eller mindre frugtbringende, beroer baade paa Tørvens Natur og paa den Jord, hvor den anvendes. Den faſte Tørv, hvori faa eller ingen Spor mere ere at ſee af Vegetabilier, virker ſtærkere end den, hvori de dannende Subſtanſer, Træ og Planter, endnu ei ere fuldkommen gaaede i Forraadnelſe. Man har ſect utroelig Virkning af Tørv, ſom har dannet ſig i gyps- eller kalkholdigt Vand, medens ellers lignende Tørv, ſom var jernholdig, ei virkede ſynderlig. Paa hoi og varm Jord — være ſig let eller ſtærk — virker Tørv meget bedre end paa lavtliggende, endſige fugtige Steder; bedſt er det, at grave Tørvene op om Efteraaret og lade dem ligge i Bunker for at fryſe igjennem Vinteren over. Baade Tørvten bliver lettere, Arbeidet med at kjøre den ud mindre beſværligt, og Tørvens Natur ſom Gjødning bedre. Dog fattes der ikke Exempler paa, at Tørv er gravet op og kjørt paa høie Marker ligesaa vaad ſom den var, og den har dog gjort god Virkning. Iſær virker den godt paa ſaadanne bredbladede Bærter ſom Raps, Kartofler og Urter; men den er heller ikke at foragte i Brakmarken til Vintersæd. Det anbefales iſærdeleſhed at lægge Tørv i Bunden paa Faareſtalde eller lagviis i Møddingen. Efter ſaadan Gjødning vindes navnlig udmærket Hamp. Nogle anbefalede at blande Tørvefmuler med Tørveaſke, naar denne ikke

er jernholdig, og endnu bedre, hvor man havde Raad dertil, at brænde Torven, især paa Leerjord, til Afte paa Brakmarken. Andre ville have seet størst Virkning af Torv ved at sprede den paa Græsmark, harve den og lade den ligge ovenpaa i nogle Aar; derved skal Græsstorpen vinde meget og siden give fortræffelig Sæd. Ogsaa herved forekommer det som om Luftens og især Kuldens Virkning har en særdeles velgjørende Indflydelse paa Torvejord.

Hvad Tang betræffer, bør man vel gjøre Forskjel mellem Tang, som forekommer ved Stranden og lignende Masser, som stundom findes ved Indsøer. Blandt de første (som findes ved Stranden) blev især nævnt *Zostera marina* og *Fucus vesiculosus*, og af Planter ved Bredden af Indsøer fornemmelig *Chara vulgaris*. *Zostera marina* har ubetydelig Værdie som Gjødningsmaterial, ligger flere Aar i Jorden uden at raadne, kan i det høieste kun i Nødsfald anvendes som Behufel for Urin i Mangel af bedre Strøelse; f. Ex. under Sviin. Denne Tang gjør Jorden for løs og befordrer Dvifrødder. *Fucus vesiculosus* er overalt bleven anvendt med megen Fordeel, bedre frisk end tør; den virker kjolende og anvendes paa Sandjord med særdeles Fordeel f. Ex. til Kartofler, men ogsaa for Sæd; den raadner snart og virker stærkt i eet eller stundom 2 Aar, men dermed er ogsaa dens Virksomhed forbi. Hvor brændt Kalk er billig, kan man sætte denne lagviis sammen dermed for at faae en mindre Masse at transportere. *Chara vulgaris* inde-

holder megen fulsuur Kalk, som vistnok er Aarsag i at denne Bært, hvor den forekommer i Mængde, er med Fordeel bleven hentet langveis fra til Gjødning.

H. Er det hensigtsmæssigt, i Faarestalde at øse Vand paa Gjødningen for at absorbere den Ammoniak, som udvikler sig og for at hindre den tørre Faaregjødning i at skimle?

Fugtighed kan vist være gavnlig for Faaregjødningen, men ei for Faarene; vil man øse Vand paa Faaregjødning, bør dette ske regelmæssigt; dog er det meest at tilraade, oftere at rydde Faarestalden og da at lægge Gjødningen i Hobe lagvis med Jord, Dynd, Torv eller andet Behfæl, som formindsker den ellers stærke Gjæring. En saadan Compost-Hob forbedres betydeligt ved at overøses med Urin, eller i Mangel derpaa med Vand. Man bør ikke lægge Faaregjødningen i Køernes Modding, da begge komme for meget i Gjæring og derved svinde. Man har endnu ei tilstrækkelige Erfaringer om, hvad Virkning det gjør at stroe Gyps i Faaregjødningen.

I. Hvad vinder Jorden meest ved, enten naar Græsset fortæres paa Marken af Køer eller af Faar?

Dette beroer paa Jordens Frugtbarhed; knap Græsning vinder mest ved Faar, den yppige maaskee lige saa meget ved Køer; dog taler det altid mere til Fordeel for Faar, at deres Gjødning fordeles bedre og forstyrres mindre af Insekter. Der, hvor man troer

at have bemærket mindre Nytte af Faarenes Græsgange, (som paa sine Steder i Holsten), kommer det sandsynligviis deraf, at Faarene holdes inde om Natten, hvorved naturligviis en stor Deel Gjødning drages fra Græsmarken ind i Stalden. Der opstod en lang Debat om man helst burde drive Køer eller Faar paa første Mars Græs. Nogle raadede til ved denne som ved alle Leiligheder, NB. paa yppig Græsgang, at lade Køerne gaae foran, og ikke komme med Faarene paa det unge Græs, mindst paa Kloveren, det første Efteraar.

Resultatet blev som mig syntes det:

1) at man det første Efteraar hellere bør lade en ung og yppig Klovermark græsse af end slaae den af med Løe.

2) Lucerne og endnu mere Esparcette tør i de første Aar ikke røres seent om Høsten.

3) Naar Jorden er tør og løs om Høsten, gjøre Faarene Nytte, ei allene paa Græs, men ogsaa paa Klover, ved at træde Jorden fastere sammen om Rødderne, hvorefter Planterne skulle lide mindre om Vinteren. I alt Fald bør man ikke lade Planterne ædes for nær af om Høsten og derfor ikke besætte Græsset med for mange Creature, og disse bør helst føres jævnt hen over Marken.

4) Man bør ei græsse Kloveren af for seent ud paa Efteraaret; den maa have Tid til at slaae friske Skud før Vinteren.

5) Tidlig saaet Rug har meget godt af at græs-

ses af med Faar baade om Efteraaret og Vinteren, naar Kulden har standset Livsprocessen; ligesaa om Foraaret, naar Marken er bleven saa tør, at den kan bære; de afædte Planter skyde da flere Sideskud. 4)

K. Hvilke Bærter egne sig paa forskjellig Jord bedst til Græsgang for Køer, Faar og Heste; er det fordeeltigst at dyrke dem hver for sig eller blandede?

Herved opstod det væsentlige Spørgsmaal, om Græsmarken først skal give en Høslæt, inden den græsses, eller om den alene skal ligge til Græsning. Bedst ansaaes det, om man kan have Græs- og Slaae-Marker saaledes skilte, at de første kun græsses lidt og de senere ikke slaaes. I saa Fald burde man paa almindelig god Agerjord saae meest hviid Klover og Rai-græs til Græsning; rød Klover og Thimothi til Høe. Men da dette nu sjelden er Tilfældet, saa gjør man i Almindelighed bedst i at saae alle 4 Slags sammen. Nogle anbefalede at saae paa 1 Td. Land geometrisk Maal 6 Pd. rød, 6 Pd hviid Klover, 3 Pd. Thimothi og 3 Pd. Rai-græs paa rigtig god Jord. Mecklenburgerne opponerede imod Rai-græs og gave Thimothi Fortrinet, deels fordi det senere giver mere Høe og fordi Rai-græsset ei sjelden skal fryse bort om Vinteren. Det eneste Fortrin, som blev Rai-græsset indrømmet, var dets tidlige Vært om Baaren. Hvor Climaet tillader det, er *Lolium Italicum* bedre end perenne.

Paa fugtig Leerjord er *Trifolium hybridum* (som

hos Booth i Hamborg forekommer under Navn af Svensk Klover) en ypperlig Plante; den skal kunne staae 8 à 10 Aar paa samme Sted, voxer yppigt, er aldeles ikke ømfindtlig for Kulde, men noget vanskeligt at faae Frøe af og seig at tærste, hvorfor man i Almindelighed saaer den i Awnerne; dette kan maafee endvidere føre den Nytte med sig, at Awnerne, først gjennemvaaede, holde bedre Fugtigheden om Frøet og bringe det snarere til at spire; *Trifolium hybridum* kan kaldes Nordens Lucerne. I størst Scala dyrkes den i det midterste Sverrig, hvor den, blandet med *Thymothi* og *Alopecurus*, danner de ypperligste Enge. Nogle faa Forsøg ere i de sidste Aar anstillede med denne Plante ogsaa i Tydskland, som det synes med Held. 5)

Paa Sandjord er *Holcus lanatus* med hviid Klover paa nogle Steder anvendt med Fremgang; Andre vilde ansee *Festuca ovina* lige saa god som *Holcus* Arterne; atter Andre havde med Held dyrket *Plantago lanceolata* med *Holcus* til Græsgang; ogsaa vilde man have erfaret Nyttens af at saae *Kommen* og *Medicago lupulina* blandt andre Værter paa saadan Jord, som fornemmelig er bestemt til Græsning. Jo daarligere og magrere Jorden er, desto tyffere bør man saae Græsfroe; langt hellere saae for tykt end spare paa Udsæden. Saaledes raades i Holsten at saae 8 Pd. rød og 4 Pd. hviid Klover med 4 Pd. *Thymothi* og 4 Pd. Raigræs pr. Td. Land paa Jord, som ei er i stærk Kraft. Saadanne Forsøg, som at

faae Rug i den forstlagte Vaarsæd, og naar denne sidste er slaaet, benytte Rugen til Græsning og den følgende Sommer endnu faae en ret taalelig Rughest, dette kan nok engang imellem lykkes, men ogsaa ofte mislykkes; det bliver neppe almindeligt.

L. Hvilken Indflydelse har Reoling paa en Jord, som vanskelig slipper Vandet, og bliver Jordens Forbedring for Sæd og Foderværter derved af Værdighed?

Ved Reoling blev fastsat samme Begreb som Kulegravning. Dette dyre Arbejde vil sjelden betale sig uden til Havekultur og maaskee stundom til Lucerne. Jordens Fugtighed formindskes ubetydeligt derved, naar den ikke har et sandt Underlag, som ligger saa nær, at man naaer det og paa den Maade skaffer Vandet Aflob. Betræffende dyb Pløining har man forsøgt at arbejde Jorden 10" dybt ved at lade to Plove eller Kroge følge efter hinanden i samme Jure; saa længe Jorden ei var tilstrækkelig afgrøvet, blev Virkningen heller ikke synderlig, men derimod fortræffelig, naar Jorden først ved aabne, eller endnu bedre, ved dækkede Grøfter (underdrains) var bleven befriet for skadelig Fugtighed. Den, som befofter saadanne dækkede Grøfter, bør sørge for tilstrækkelig Aflob for Vandet over Jorden; derfor er det paa flige Steder næsten en Nødvendighed at pløie Jorden i ganske smalle Agre for ret at spore Virkningen af Grøfterne under Jorden. Dyb Pløining paa velafgrøvet Jord hører, hvor Omstændighederne tillade det, til de væsentligste Grundforbe-

bringer, og man har Exempel paa Jord, som paa ingen anden Maade har kunnet bringes til Frugtbarhed. Man raadede meget til den Forsigtighed, i flere Aar at pulverisere Undergrunden, inden denne bringes op i Dagen; en saadan Pulverisering kan skee enten ved Scarificator eller ved at lade en Krog gaae bag efter og i samme Fure som Ploven. Denne Maade at bryde den ved sædvanlig Pløining dannede Plovbund i Jorden, og at løsne den i Grunden forinden man kommer med dybere Pløining, fortjener i høi Grad Opmærksomhed. Flere Forsøg af dette Slags vare kronede med udmærket Virkning. Naar den raae Jord, som saaledes lidt efter lidt tages i Cultur, efterhaanden og med Forsigtighed bringes op og blandes med Modjorden, saa kan man endelig naae til en Dybde, som nærmer sig Kulegravning. En saadan Reolpløining skal bruges jevnlig ved Tannenbergs i Sachsen. Til Lucerne kan man vanskelig arbeide Jorden for dybt; 2½ Fods Dybde skal, naar Undergrunden er god, kunne lønne Arbeidet ved saa meget rigere Afgrøder.

M. I hvilket Forhold staaer Værdien af de forskjellige Slags Høe, saavel naturligt som artificielt, til hverandre?

Til denne som til andre Sammenligninger fordres en Maalestof, som ansees for normal og til hvis Værdie de øvrige reduceres, for at faae ligeartede Størrelser at sammenligne. Denne Maalestof foreslog Nogle burde være Kløverhøe og ikke Enghøe, fordi det

første varierer mindre i Godhed end det sidste. Et andet Partie ansaae den Maalestof, som Bloch anvender i sine Skrifter, navnlig Rug, for den sikreste; Kløverhøe kan ogsaa være yderst forskjelligt, og Rugen har endvidere den Fordeel, at ei alene Høe, men ogsaa de øvrige Kornsorter lettere lade sig opstille i samme Række af Sammenligninger. Man henviste til de hidtil ofte anstillede Forsøg og deraf bekjendtgjorte Resultater, men fandt det ønskeligt, at endnu flere og nøiagtige Sammenligninger bleve anstillede, og man animodebe de Tilstedeværende om ved en kommende Forsamling at fremlægge deres Erfaringer til nøiagtigere Besvarelse af dette Spørgsmaal.

N. Er det afgjort, at Hegn bidrage til at gjøre Markerne frugtbare, og hvilke Slags Hegn have viist sig meest hensigtsmæssige?

Paa let og flad Jord, som let lider af Tørke, ere Hegn ønskelige til at brække Binden, og levende Hegn bidrage ei sjelden til at give Climaet en gunstigere Retning; Sæden modnes hastigere og Høsten kommer tidligere. Men paa Sletter, hvor levende Hegn ikke findes, og Binden desaarfag har frit Spil, er det meget vanskeligt at faae noget til at vore; her paa skal Landet Oldenburg i Holsten give et mærkeligt Beviis; man skal der virkelig gjøre sig Umage for levende Hegn, men hidtil ei med synderlig Fremgang. De Indvendinger, at levende Hegn samle Sne i Driver om Vinteren og holde paa Tage og Fug-

tighed i vaade Sommere, ledebe til det Resultat, at levende Hegn især ere søffelige til at befordre Græs-værten for Hollænderier; men at de ofte gjøre ligesaa megen Skade som Nytte paa den egentlige Kornavl.

O. Doctor Schweiger fra Charandt tog Anledning til at omtale nogle mærkelige Resultater af Forsøg, han har anstillet med Anvendelsen af brændt Kalk paa stiv Leerjord, som i Forveien ei var merglet; han vilde forsøge, om ikke en meget stor Qvantitet Kalk virkede skadeligt, og anvendte derfor paa et Stykke af Brakmarken et omtrent 7 Gange større Qvantum brændt Kalk, til Rug, end ellers er sædvanligt, — saa vidt jeg hørte 100 Scheffel istedetfor 14 Scheffel paa en Aker. Resultatet blev, at den saa stærkt kalkede Jord gav 50 Procent større Afgrøde end den ved Siden af, som forresten havde faaet fuldkommen samme Behandling, men ingen Kalk.

Foruden de foregaaende Spørgsmaale blev af en af de Tilstedeværende opkastet følgende:

P. Hvorledes skal man bedst kunne ødelægge eller forebygge de Larver, som i mange Egne anrette Ødelæggelser paa Græs og ung Sæd?

Dette besvarede i mange forskjellige Retninger, men ikke ganske tilfredsstillende. Paa Brakmark forekommer man dem bedst ved jævnlig at røre Jorden og skaffe ret kraftige Planter tilveie. Naar Larverne engang ere udviklede, kan man baade gjøre Nytte ved at trække smaa Grøvter for at hindre dem i at ud-

brede sig, og jage Sviin og Vænder ud for at samle Larverne af; de opsoge og æde dem med saa stor Begjærlighed, at de ei gjøre synderlig Skade paa Græsset; ogsaa Faarenes skarpe Tødder skulle være virksomme til at træde Larverne ihjel.

I Sectionen for **Dværgavl** har jeg ikke kunnet bivaane alle Forsamlingerne, da jeg ei vilde forsømme de Sammenkomster, som holdtes for at afgjøre flere Spørgsmaale angaaende Uld, og disse holdtes paa samme Tid som hine. Følgende ere de Spørgsmaale, ved hvis Discussion jeg var nærværende.

A. Ved hvilke Midler kan Hesteavlens i Tydskland snarest hæves og om mueligt bringes til samme Fuldkommenhed som i England?

Det er mærkeligt, at dette vigtige Spørgsmaal ei blev saaledes discuteret, at det førte til noget bestemt Resultat. Nogle gjorde opmærksom paa, hvorledes man selv i England deelte dette Spørgsmaal i to andre, nemlig angaaende Luxus-Heste og Arbeids-Heste; at der hidtil ikke findes nogen Race af Heste, som i denne Henseende fuldkommen svarer til alle Fordringer, og at Fordringerne ere saa forskjellige, at det var let at forudsee Umueligheden i at faae en Hest, som haade kunde være udmærket Ridehest og Arbeidshest. Ethvert Land burde derfor have to væsentlig forskjellige Racer, som ei bør blandes med hinanden, men holdes rene hver for sig og hver til sin særegne Bestemmelse. Imidlertid blev Resultatet saadant som man kunde vente sig i Mecklenburg; de Fleste udtalte

sig for Fuldblodet ikke alene med Hensyn til at producere Kurus-Heste, men ogsaa i Almindelighed. 6) Dog blev man enig i, at gode Hingste ikke alene ere tilstrækkelige til at frembringe alle gode Egenstaber; der maa udsøges gode og passende. Hopper for dem, ellers bliver Resultatet usikkert.

B. I hvor mange Generationer tør Parring med Fuldblodshingste fortsættes, naar man ønsker Dydræt til Ploven og andet Brug for Agerdyrkningen; kan en hertil bestemt Hest faae for meget Blod og for meget Temperament?

Dette Spørgsmaal er ligesaa vigtigt som A, og jeg ventede med spændt Opmærksomhed paa Løsningen af denne Knude. Men den syntes at berøre en øm Stræng og blev sandsynligviis derfor besvaret undvigende. Saavidt jeg kunde fatte, udtaltes den Mening, at, saa længe Hesten beholder en kraftfuld Bygning, bør man fortsætte Krydsningen med Fuldblod; Andre tilstode dog, at Hestens Temperament ved denne Fremgangsmaade snart bliver for fyrigt, og at man derfor i det mindste ikke bør fortsætte længe med Fuldblod i ret nedstigende Linie, men tage f. Ex. Halvblods-Hingste o. dsl. Jeg hørte ogsaa den Mening yttret, at man ei bør fortsætte Krydsningen, men søge at faae Halvblod til Arbeidsheste, Fuldblod til Avl. 7)

C. Hvad Slags Hestefoder har viist sig sundest og billigst; og fortjene Kartofler i

denne Henseende saa megen Opmærksomhed, som Nogle ville paaatae?

Havre erklæredes i Almindelighed for det kraftigste og sundeste Hestefoder; Kartofler ere et billigere Kraftfoder for Arbeidsheste, men til dette Brug bør de helst koges enten i Vand eller ved Damp. Flere Erfaringer stemmede overeens deri, at der skulde behøves megen Kjerne for at give Hestene saa godt Hulb og glindsende Haar som efter kogte Kartofler. Man har ogsaa forsøgt at koge Havre og anden Sæd, navnlig Rug, til Hestene; med Damp lader dette sig ei gjøre, men ved at koges i Vand skal Sæden vinde saa meget, at Enhver, som har Brændsel nok, ei bør betænke sig derpaa. Andre anbefalede at give Hestene Kjerne i Form af Grut, ret grovt, ikke fint malet; man sparer, som Ordene faldt, $\frac{1}{3}$ af Sæden ved at grutte den for Hestene; Haffelsen bør gjøres fugtig inden Grutten kommes derpaa. Herefter fulgte flere Spørgsmaal, Hesteavlens vedkommende, men jeg var ei nærværende da de debatteredes, og gaaer derfor over til Spørgsmaalene om Køer.

D. Hvorledes forholder den for flere Aar siden i Tydskland indførte Ayrshire-Race af Køer sig med Hensyn til Mælk, Kjød og stærkere eller svagere Foder?

Flere Mecklenburgske Landmænd, som havde tilagt denne Race, roste den meget, i det den baade skal give mere og federe Mælk og mere Kjød end andre Racer. Nogle gjorde opmærksom paa, at Mælk og Kjød

begge ere Produkter, som hver for sig fordrer Produktions-Foder, og at deres Mængde, forenet hos samme Individ, sandsynligviis gjør stærkere Foder til Betingelse. Som Beviis for, at det ikke altid er den rigtige Oekonomie, at frembringe det størst muelige Quantum Mælk uden Hensyn til, hvor stærkt man fodrer, nævntes den bekjendte Anekdote om en Bager, som narrede en Møller til at betale en Koe meget dyrt ved at bringe den til paa en vis Dag at give et ualmindeligt stort Quantum Mælk. Koen holdt sin Prøve, blev betalt, men gav hos Mølleren kun lidt Mælk uagtet al den Sød, han proppede i den; tilsidst opklaredes Sagen, at Bageren havde givet Koen Mælk at drikke for at faae den til at malte saa stærkt. Nogle gif saa vidt i deres Enthusiasme for den Ayrshire Race, at de ansaae sig overbeviste om, at slige Køer, og selv deres Metiser, endog behøve mindre Foder end andre og dog give en større Produktion. Imidlertid, da ingen bestemte Tal kunde angives, og disse ansaaes for absolut nødvendige, for at sammenligne og komme til noget Resultat, saa blev man enig i, om mueligt, ved en kommende Forsamling at fremlægge Resultater af comparative Forsøg, som imidlertid skulde anstilles og hvorved alle forekommende Omstændigheder skulde tages i Betragtning; f. Ex. levende Vægt, Kalvningstiden, Mælksens Gehalt af Smør og Ost, Thermometer- og Barometer-Stand (som have Indflydelse paa Smørrets Afsondring) m. m. Det nævntes udtrykkelig at, dersom Ayrshire-Racen besandtes fortrinlig,

burde man dog tage et saa stort Partie deraf fra England, at Racen kunde holdes reen, og at man ei behøvede at noies med usikre Blandinger af denne Race. 8)

E. Hvilken Maade at fodre Køerne paa er den meest passende baade med Hensyn til Dyrenes Sundhed, Mælkenes Mængde og Godhed?

Dette Spørgsmaal erklæredes meget vanskeligt at besvare i dets hele Omfang, fordi det fordrer, at man ei alene burde maale Mælken efter hver Koe, og tjærne Fløden af hver Koes Mælk for sig, men Mælkenes Mængde og Fedme beroer saameget baade paa Koenes Individualitet og hvor kort eller lang Tid der er gaaet siden den kalvede, at man derfor ei nu kunde fremlægge Resultater af bestemte comparative Forsøg. Exempler fremsfortes paa Køer, som give ualmindelig fedt Mælk, en Koe, som hele Vinteren igjennem giver guul Mælk og guult Smør af samme Foder og paa samme Tid, som de andre Køer give hvidt Smør o. s. v. I Almindelighed ansaae man godt Høe for det sundeste Foder, og alt andet Kraftfoder som Surrogat. Køer og Kartofler ere ret gode, naar de ikke gives i for stor Mængde. Man var ikke ganske enig, om de, som fodre med Drank (Spøl) bør give den alene og det tørre Foder for sig, men de Fleste syntes dog at udtale sig for, at Drank helst bør blandes med Haffelsen, og at Dranken paa ingen Maade maa være suur, men frisk, dog saa affvalet, at Foderet ei gives varmt. Forresten beroer det ikke alene paa,

hvad Køerne faae at æde, men ogsaa meget paa, hvad de faae at drikke, hvorom mere siden.

Da det ved Forsamlingens Forhandlinger kom an paa at fremføre saa mange Facta som mueligt, for ved Hjælp af dem at komme til siffre Erfaringer, saa anførtes fra Sverrig, at Landmanden der almindelig giver sine Køer vaadt Foder, saakaldt "Sørp"; dette beredes ved at komme Vand, helst varmt eller kogende Vand, paa Foderet, som i Forveien er blandet i et Kar med lidt Salt paa. De, som fodre med Sæd eller Kartofler paa Haffelse, blande disse helst i Sørp-Karret, og, da Saltet bliver godt fordeelt, ved at opløses i Vandet, saa æde Køerne renere op, drikke stærkere, og, som man almindeligt paaftaaer, malke mere. Sørpen maa helst beredes varm, men bør fodres kold. Man har flere Exempler paa, at Køer, som paa godt Græs begyndte at sætte Mælken, igjen have vundet den efter at være bragte paa Stald og fodrede med saadant vaadt Foder. Forresten blev man enig i, at Mælkens Mængde og Fedme ei beroer alene paa Foderet, men ogsaa meget paa Racen. 9)

F. Er det fordeelagtigst at drive Køerne ud at drikke i det Frie eller at vande dem i Stalden, og er koldt eller opvarmet Vand dem tjenligst?

Køerne have godt af og bør engang imellem, naar Veiret er godt, slippes ud af Stalden for at røre sig, men de bør paa ingen Maade staae og fryse medens de drikke; det er heller ikke godt, at de faae iisfoldt

Band, d. e. saadant, som kun staaer nogle faa Grader over Frysepunktet. Deels drikke Køerne meget mindre, end de ellers vilde, og faae knapt deres brændende Tørst sluffet, og man kan ei sjelden see hvorledes de, naar de igjen komme ind i den varme Stald, staae og ryste baade af udvendig og indvendig Kulde. Bedst er, naar man kan have Band staaende i Kar inde i Stalden, saa at dette antager den varme Staldlufts Temperatur, eller dog bliver kuldsflaaet, inden Kreaturene faae det at drikke. En fortreffelig Sag er det at have med Cement murede Krybber, hvori der kan staae Band for Køerne, saa at disse kunne drikke naar de ville. Det er næsten ligesaa vigtigt, hvorledes man giver Køerne at drikke, som hvorledes man fodrer dem, og allerbedst naar Køerne kunne drikke efter Behag. 10)

G. Har den Maade, hvorpaa man opföder Kalvene i den forskjellige Alder, nogen bestemt Indflydelse paa Udviklingen af visse Egenskaber, navnlig paa den tilkommende Mælke-Production?

Alle vare enige i, at man det første Aar ikke kan føde Kalve for vel, men om den følgende Behandling var der ganske forskellige Anskuelser. Nogle antog, at Dvjerne den 2den Sommer ei bør fødes stærkt, men tvertimod drives ud paa knappere Græsning, f. Ex. paa Dverdrej, i Skove eller dsl. Steder, for at Been og Sener kunne faae Tid til at uddanne sig og faae rigtig Consistens, uden at Sasterne saa at sige faae

Bane at forvandle sig til Kjød istedetfor til Mælk; først naar Kroppen paa denne Maade er udviklet, vilde man, at Qvien skulde lades til Tyr. Naar Kalven tydeligt udvikler sig i Moders Liv, kan Foderet ei gives for kraftigt. Et andet Partie var af den Mening, og anførte mangfoldige Facta som Grund for den Erfaring, at man ei alene bør føde Kalvene, men ogsaa Qvierne, godt, kun ikke lade Kjonsdrivten utilfredsstillt, hvor tidligt dette end skeer. Stærkfodrede Qvier, som ei bringe en Kalv førend i 3die eller selv i 4de Aar, blive sjelden gode Malkføer, da derimod de, som kalve i 2det og 3die Aar, naar de fodres rigtig godt, lykkes bedre. Man angav dette som den rimelige Grund, hvorfor just de Kalve, som man gjør sig megen Umage for, og som med Villie holdes fra Tyren saa længe til Legemet er udviklet, give store kjødfulde Kroppe, men mislykkes som Malkføer, medens mangfoldige gode Malkføer findes blandt smaa Bondføer, som Eieren ei har havt Raad til, hverken at fodre saa godt eller at holde saa længe uden at faae Kalve. Exempler fra Holsten oplyste, at tidligt fødte, kraftige Kalve ere blevne parrede endog første Eстераar, og at saadanne, naar de siden fodredes stærkt nok, bleve de bedste Malkføer. Tilgæledest lægges der særdeles Vægt paa, at unge Køer kalve saa seent, at de strax efter Kalvningen kunne komme paa Græs, for at Mælkeaarrene efter den kraftige Føde maae udvides desto bedre. Saadanne Kalve, som falde i de første Aar, forinden Moderens Krop er fuldkommen udviklet, bør ei tages

til Tillæg; thi en saadan Fremgangsmaade vilde gjøre Racen mindre og i Tiden maaskee mindre kraftig.

H. Kan man ved heel Staldfodring opføde lige saa kraftigt Dvæg som paa Græs; og hvorledes bør Staldfodringen i saa Fald være indrettet?

Paa dette Spørgsmaal kunde ei gives noget absolut, men kun et relativt Svar. Rigelig Staldfodring er bedre end knap Græsning; men paa kraftig Græsning uddannes Kroppens Former fuldkomnere end i snevre Stalde. De Landmænd, som f. Ex. i Sachsen bruge og forsvare den Methode, strax at binde Kalvene og opføde dem bestandigt i Baasene, ere visseligen saadanne, som baade have Mangel paa Plads for Kalvene til at græsse ude, og som siden holde heel Staldfodring; de Køer, som skulle søge deres Føde om Sommeren paa Græs, bør ei opfødes i Stald, men man kan gjerne gjøre dette ved Køer, som siden skulle staldfodres, naar de kun faae tilbørlig Plads til at røre sig.

I. Hvilken Methode er befunden sikkest til at prøve Køernes Mælkeproduktion sammenlignet med det Foder de behøve?

Af ydre Kjendtegn paa en god Mælkeføe vides meget saa eller næsten intet almindeligt gjældende og sikkert. Nogle Mecklenburgske Landmænd lagde særdeles Bægt paa at faae offentlige Provemaalkninger og Præmier, for, ligesom ved Væddeløb, at vække Kappelyst og saaledes frembringe gode Mælkekøer; mange andre gjorde opmærksom paa det uvisse deri, fordi

Mælkenes Mængde alene beviser saa lidt, men saa mange andre Omstændigheder, som før er nævnt, bør komme i Betragtning. Desuden kan det ei nytte at anstille Sammenligninger, inden man har en constant Race; forskjellige Racers give Mælk af forskjellig Fedme o. s. v. Man kan med temmelig Sikkerhed antage, at, naar Afkommet af gode Malkesøer ei giver tilfredsstillende Resultat, uagtet hensigtsmæssig Opdræt, ligger Feilen i en mindre constant Race.

Man syntes enig i, at der findes en vis Grændse for, hvor stærkt man bør fodre Malkesøer; naar disse under den Tid de malke godt, begynde at tage til i Huld, gjør man ei rigtigt i at forsøge Kraftfoderet. Dette kan maaskee være Aarsag til den Erfaring, som udtaltes, at hvor Græsngangene ere ualmindeligt kraftige, synes de tyndste Malkesøer ei saa fordeelagtige som Marskesøer; men paa middelmaadig Græsning forsvare de ustridigt deres Plads som de bedste.

Angaaende Faareavlen forekom i Dværgavl-Sectionen blot to Spørgsmaale; de øvrige bleve henvisste til den særskilte Section for Uld.

K. Har man nærmere udforsket Trabersygdommens Natur; er den beslægtet med Dreiersygen; er "Gnubber"*) det samme som "Traber", eller er det to forskjellige Sygdomme?

Gnubber-Sygen er mindre bekendt, sandsynligviis forskjellig fra Traber; den sidste Sygdom er ikke absolut

*) Det Danske Navn paa denne Sygdom er mig ubekendt.

arvelig, men som oftest en Følge af arvelig Disposition og derfor farlig; Dreiersygen, forskjellig fra begge, er hverken arvelig eller smitsom, men anretter dog stor Ddelæggelse blandt finulbede Faar; denne fremkommer efter Hidsighed i Blodet, hvad enten den frembringes ved for kraftig Næring, eller ved at Faarene, og især Lammene, holdes i en for varm Stald, o. s. v. Man talte om, hvad der vel meest kunde fremme Traber-Sygen; Nogle meente, at den kun forekommer blandt de finerebyggede Electoral-Faar, men denne Hypothese modsagdes af Andre, som ansaae fortsat Parring i en umoden Alder for skadelig og farlig i denne Henseende; dog vare heller ikke Alle enige heri. Saa meget synes imidlertid vist, at, hvor Trabersygen forekommer hyppigt i et Schæferie, formindskes den, naar Bæddere stedse tages til Parring fra Schæferier, som ere frie for denne Sygdom; Mange lide saa store Tab ved den og have en saadan Frygt for den, at de aldeles afstæffe den Faarestamme, som engang har Disposition til Traber-Syge. Man bør derfor vogte sig vel for at tage Bæddere af en Stamme, hvori denne hidtil ulægelige Sygdom findes.

L. Har den Narstid, naar Lammene fødes, Indflydelse paa deres Constitution og Anlæg til forskjellige Sygdomme, eller beroer Balget af Lamningstiden alene paa andre oeconomiske Hensyn?

Narstiden har vist i dobbelt Henseende Indflydelse. Det forskjellige Vinterfoder, som ikke altid er

bjerget fuldkomment godt, giver mindre sund Mælk end Foraars- eller Sommer-Græsning; Vinterfulden, og endnu mere de skarpe Vaarvinde, frembringe flere Lammesygdomme (som Følge af Forkjølelse) end varm Sommerluft. Naar Moderfaar, som ei ere fuldkomment kraftige, gaae ude seent om Høsten, hvor der ikke er synderlig Kraft i Græsset, og undfange, faae Lammene ingen Kraft i Modersliv under den første Periode af deres Udvikling, og fødes derefter svage og sygelige. Man vil gjerne, at Lammene skulle falde saaledes, at de strax faae Græsmælk; dette er fordeeltigt, naar Vaarvindene ikke blive saa skarpe, at de frembringe farlige Sygdomme. Andre yttrede sig for Sommerlam, en Mode, som i de senere Aar har bestjæftiget mange Schæferie-Giere. Denne Lammings-tid har sine store Fordele, men ogsaa mange Ubequemmeligheder, f. Ex. at Faarene kun vanskeligt og efterhaanden bringes til at undfange paa en usædvanlig Tid; som Følge deraf maa man enten lade sig nøie med saa Lam, eller lade nogle Faar lamme om Sommeren og andre om Vinteren; fremdeles er det vanskeligt paa den Tid Faarene skulde vaskes og klippes, at handle varsomt nok med dem, som enten ere høitdrægtige eller nys have lammet. Efter min Erfaring blive Lammene kraftigt, naar de enten falde meget tidligt eller ogsaa saa seent, at Modrene snart efter komme paa Græs.

Man var enig i, at den blandt Lammene saa ødelæggende Sygdom "Stivhed" er to Slags, efter-

som den fremkommer umiddelbart som en Følge af Forkjølelse, eller middelbart efter usund Mælk, naar Mødrene faae uhensigtsmæssigt Foder. Forkjølelses-Lamhed kan stundom helbreedes ved Haarsimer, og i alt Fald bør Varme anvendes, da derimod den Lamhed, som kommer af Mælken, først og fremmest maa hæves ved at hæve Aarsagen \circ : ved at forandre Fodringen; ere Faarene f. Ex. kraftige nok, saa kan man hensigtsmæssigt fodre blot med god Halm, saa at Moder-mælken bliver mindre feed; derhos bør man anvende afførende Midler baade for gamle og unge. Et godt Middel til at forebygge det sidste Slags Lamhed er at fodre jævnt godt. 11).

Den for Uld bestemte Section tog først følgende Spørgsmaale under Derveielse:

M. a) Hvilke ere de karakteristiske Kjendestegn, hvorved Rarte- og Ram-Uld adskilles fra hinanden; hvor langt bør den Uld være, som skal bruges til Rævning?

Dette blev saaledes besvaret: Fiin Uld, som efter Köhlers Triometer (Uldmaaler) holder $2\frac{1}{2}^{\circ}$ til 3° , bør være $1\frac{1}{2}$ til $2\frac{1}{2}$ Tommer lang; den ringere Fiin-
hed fordrer større Længde, fra $2\frac{1}{2}''$ til $3''$.

b) Under Forudsætning, at Uld med $1\frac{1}{2}''$ naturlig Længde (uden at strækkes) er tjenlig til Ramuld, i hvad Forhold stiger dens Værdi, naar den med forresten lige gode Egenskaber holder $2''$, $2\frac{1}{2}''$ og $3''$ i Længden?

Svar: Prisen vil omtrent blive 100, 110 og 120 Thaler pr. Centner, altsaa Forholdet i Værdi som 10, 11 og 12. Man kan ei godt producere god Kamuld længere end 3" NB. af Merinos Uld, af den Aarsag, at længere Haar ei blive egale eller eensformede i deres hele Længde, men Spidserne blive skjøre.

c) Hvor mange Krølnings-Buer maa Kamuld i det Høieste have paa een Tommes Længde?

Buernes Mængde er ligegyldig, naar de kun have den rette Form; de maae være flade, d. v. s. Høiden ubetydelig i Forhold til Længden.

d) Naar en vis Karteuld med 1" Længde er værd 100, i hvad Forhold vil saadan Uld med forresten samme Egenskaber stige i Værdi ved at naae en Længde af $1\frac{1}{4}$, $1\frac{1}{2}$, $1\frac{3}{4}$ og 2 Tommer?

Værdien af Super Electa bør ei forandres fordi Uldens Længde varierer imellem 1" og $1\frac{1}{2}$ "; ligeledes Electa imellem $1\frac{1}{4}$ og $1\frac{3}{4}$. Forresten maa man vel lægge Mærke til, at jo længere Ulden er, desto vanskeligere er det at faae den til at beholde lige gode Egenskaber; Uldfeilene ere, som sagt, mere isinefaldende i en lang end i en kort Uld.

e) Hvad Forskjel er der imellem Prisen paa Karte- og Kam-Uld; forudsat at begge Slags have den Længde og isvrigt de Egenskaber, som svare til Die medet?

Dette Spørgsmaal kunde ikke besvares directe, da de forskjellige Priser paa Karte- og Kam-Uld saa meget berøve paa Handels-Conjuncturer. Lang Uld behøves desuden ikke alene til Kamuld, men ogsaa til Kending i Klæde.

Af et Foredrag, som Deconomieraad Thær holdt over Uld, vil jeg her i Korthed anføre Følgende: Ulden bør være eensdan (treu) ikke alene i det enkelte Haar, men ogsaa imellem samme indbyrdes, saa at hverken et og samme Haar er tyndt i den ene Ende og tykt i den anden, heller ikke et Haar fint og et andet grovt. Dette gjælder ligeledes om Haarene paa de forskjellige Dele af Kroppen. Endelig bør Ulden i et rigtig jævnt og godt Schæferie være jevn ogsaa paa alle Faarene. Den bør være kraftig og især Kamulden ei have skjørere Steder, hvor den let brister. Kraft viser sig især derved, at Ulden kan strækkes ud over dens virkelige Længde, d. v. s. saa at Haaret ikke alene bliver glat og uden Buer, men ogsaa strækkes i dets Substant; saadan Strækkelighed blev nævnt som Betingelse for Blødhed. Kamuld taa-ler ikke saa traadig Bygning som Karteuld; tvertimod maae de enkelte Haar helst staae isolerede uden Forbindelse. Kamulds Værbi er meget afhængig af Veir- liget og Foderet. Det samme gjælder ogsaa, skjøndt i mindre Grad, om Karteuld, og man skal have Exempler paa, at Uld, som klippes to Gange om Aaret, er bleven høiere betalt, end naar den samme klippedes blot eengang, alene fordi Uldfeilene ei blive saa syn-

lige i den korte Uld. — Saa langt Thærs Foredrag — Under Debatterne forekom flere Ytringer om, hvad Uldhandlerne egentlig forstaae ved det Udtryk "Uldens Natur." Det blev nemlig erklæret, at den Mecklenburgske Uld ikke har saa god Natur, som f. Ex. den Sachsiske og Schlesiske. Det var vanskeligt at forklare, hvad det Udtryk Natur egentlig vil sige; man indbefatter derunder Virkningen af alle de Egenskaber tilfammen, som i en Uldpels fremtræde for Kjenderens Die. Herhen hører fornemmelig, at Ulden er ligear- tet og normal bygget, (ved Bygning forstaaes nemlig den Maade, hvorpaa de enkelte Haar sammentræde og forene sig til at danne en heel Pels). Den mindre gode Natur i den Mecklenburgske Uld blev af Nogle tilskreven Virkningen af mindre constante Racen. Forresten anførtes det, at den Schlesiske Uld skal have en bedre Natur end den Sachsiske 12), og at den forskjel- lige Bærvi, som ofte tillægges Uldpartier af samme Fiinhed, fornemmelig beroer paa Uldens forskjellige Natur*).

N. 3 hvad Forhold staaer det Foder og den Græsning, som Faar behøve, der bære Super Electa, Electa, Prima, Secunda eller Tertia-Uld, naar Faarene holdes i lige god Stand?

*) Skulde de forskjellige Resultater af Uldforhandlingerne ei ganske svare til det, som kommer Publicum for Die i de trykte Forhandlinger, saa maa jeg gjøre opmærksom paa, at Stenographer kun vare lidt tilstede i denne Section.

Dette Spørgsmaal blev af Flere besvaret med Formodninger og Hypotheser, om hvis Rigtighed man vanskelig vil blive enig; da fremstod den ved dyb Skarpsindighed og mathematisk Nøiagtighed ligesaa udmærkede som for sin Bestedenhed agtværdige von Thünen fra Tellow (i Mecklenburg) med en kortsfattet Afhandling, hvori Facta, uddragne af hans eget Schæferi fra 1810 til 1840, lagde den sikkre Grund, hvorpaa han har bygget. Von Thünen havde begyndt sit Schæferie med Tertia Fiinhed, var lidt efter lidt gaaet over til Secunda, Prima og nu slutteligen til Electa; for hvert Aar havde han antegnet baade Uldens Fiinhed, udtrykt i Grader efter den Köhlerske Uldmaaler, Faarenes Antal, Uldens og Foderets Vægt; alt Kraftfoder var reduceret til Høe, og disse Resultater bleve angivne i Talstørrelser for hvert Quinquennium. (fra 5 til 5 Aar). Da der i de Tal, jeg har antegnet, let kan have indsnegget sig Feil, og Forfatteren, paa Manges indstændige Begjæring, har lovet at give sit fortjensfulde Arbeide i Trykken i en fuldstændigere Form end det blotte Udtog, saa maa det tilgives mig, om her blot fremstilles Resultaterne i Almindelighed.

1) Jo finere Uld, desto mindre Uldvægt; i den Henseende forholde Secunda, Prima og Electa sig til hverandre omtrent som 3, 2, 5 og 2.

2) Jo finere Uld, desto mere Kraftfoder behøves til dens Production, (De grove Faar fortære mere grov Halm); Forholdet imellem S., P. og E. er omtrent som 14, 18 og 22.

3) Da hvert Faar med:

E.=Uld af 2,83° (Köhler)	giver	2,01	Pd. Uld,
P.= — — 3,5°	— —	2,49	— —
S.= — — 4,23°	— —	3,00	— —

faa opstaaer, ved at dividere det Uld=Quantum, som hvert Faar i Gjennemsnit giver (ved Tellow), med Uldens Fiinhed, udtrykt i Grader efter Köhler, stedse en Quotient = 0,71 eller med andre Ord, for hver Grad efter Köhler kommer 0,71 Pd. Uld.

Jo større denne Quotient er, desto fordeelagtigere.

Dette Resultat kan nu være forskjelligt i forskjellige Schæferier, men det var ønskeligt om mange Schæferie=Gierte vilde gjøre lignende Sammenligninger, hvorved man tilsidst vilde kunne erholde en sikrere Maalestof, hvorefter det lod sig beregne, hvad Slags Uldfiinhed der, efter forskjellige Conjunctioner, er den fordeelagtigste.

Flere af de Tilstedeværende indvendte, at Forf. formodentlig havde ledet sit Schæferie efter rigtigere Principer, da han producerede Secunda, end senere, da han producerede Electa=Uld, og at dette tildeels maatte være Aarsag i et for den finere Uld mindre gunstigt Resultat. Disse Indvendinger bestred jeg, saasom jeg i Foraaret 1830 noie havde gennemgaaet og sorteret Schæferiet ved Tellow, som dengang havde temmelig jevn Uld; de Pelse fra Tellow, som nu i Doberan vare fremlagte tilskue, henregnedes til den bedste Mecklenburgske Uld. Fra en anden Side nævntes et Exempel paa en ublandet Stamme af Nigretti, som, da den bar Prima=Uld, gav 14 Stein, nu af

Electa=Uld kun 12 Stein. Efter von Thünens Erfaring give Electa, Prima og Secunda=Faar omtrent lige stor Revenue, naar Electa=Uld betales med 100, Prima med 65 og Secunda med 57*). Dette være sagt i Almindelighed, men det er høist vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at angive Grændsen for det Forhold, hvori Uldmængde kan staae til Fiinhed. En kraftig Beenbygning og tyk Hud hos Faaret lader sig forene med større Uldmængde end fine Been og tynd Hud. Bist er det, at, naar Naturen overlades til sig selv, saa er den meest tilbøielig til at frembringe fin Uld paa tyndt Skind', og det var derfor i de første Perioder af den Tid, da man begyndte at lægge saa megen Bind paa fin Uld, at man ansaae Faar med tyndt Skind for fortrinlige; men man fandt snart, at flige Dyr baade bleve mindre kraftige, mere udsatte for Sygdomme, og at Uldmængden astog i et alt for stort Forhold; desuden lærte den opmærksomme Schæferie=Gier af Erfaring, at fin Uld ogsaa stundom lader sig forene med tykt Skind og kraftig Natur, og at flige Individier bære mere fin Uld. Naar flige Afvigelser fra Naturens almindelige Gang forekomme blandt Race=Dyr, bør man benytte dem for at fremme sit Diemed; man bør lægge flige Individier til Grund for at danne en fordeelagtigere Race af finuldede Faar, og paa denne Maade faae et bedre Forhold imellem Uldfiinhed og Uldmængde. Herr

*) Disse Forholds=Tal hørte jeg ei bestemt, men de forekom mig saadanne.

Gadegast i Sachsen er den første, som har gjort mig opmærksom paa dette vigtige Princip, og jeg har under Bestyrelsen af Schæferierne i Sverrig siden aldrig tabt det af Sigte; det har gjort mig usigelig megen Nytte. Et andet ligesaa vigtigt Princip er det, ikke at anvende for fine Bæddere; saaledes anvender jeg, for at producere Electa-Uld, Prima-Bæddere, faldne efter de ædleste Electa-Moderfaar og Prima-Bæddere. Racen kan ej være ædel nok, men man anvende altid Bæddere af et Sortiment grovere Uld, end den, man vil frembringe hos Lammene. — Saa vidt mit Foredrag.

Man blev enig om, at paa mager Jord ere smaae, paa kraftig Græsning store Faar fordeelagtigst.

Interessante Ytringer høstes i Anledning af det vigtige Spørgsmaal:

O. Ved hvilke Egenskaber i Ulden kan Tydskland længst udholde Concurrencen med Syd-Rusland, Australien m. fl. Lande, som ere saa meget begunstigede af Clima og en lav Jord-Rente?

Flere og flere Erfaringer oplyste, at fin og ædel Uld ei kan produceres i Længden i de Lande, hvor Intelligents og Industrie ej staae paa et høiere Trin. Fra Sachsens ædleste og bedste Schæferier ere store Flokke Faar kjøbt og transporterede til hine Lande, men de ere udartede paa flere Maader. Fra det sydlige Rusland oplæstes Breve, som viste, hvilke utroelige Ddelæggelser der anrettes blandt Faarene, deels

af Regnveir, deels af uventet indtruffen streng Vinter, og at Faar i Tusindtal bortrives baade af Sygdom og Hunger; "nu", hed det, "sendes de sachsiste Hyrder til deres Hjemstavn, Faarene betroes i Slavers Hænder og man kappes om at nedlægge Schæferier, som have medført utroelige Tab." Australiens Concurrance er farligere, men den Uld, som der produceres, har dog en egen Natur, som gjør den mere stiftet til Kam- end til Karte-Uld; i Klæde-Fabriker er den egentlig kun anvendelig til de groveste Dvaliteter. I Australien skal det beroe meget paa Aarets Grøde, hvorledes Ulden bliver; et tørt Aar f. Ex. skal give mat Uld. Fremdeles beroer det paa Faarenes Sundhed og Uldens Indpakning og Transport, hvorledes den Uld er bestaffen, som fra Australien forekommer i Handelen. Australien antages, ikke at kunne concurrere med Tydskland i Production af fin og ædel Kar-teuld, og derfor blev Resultatet, at det er denne Vare, som Schæferie-Giere fornemmelig bør stræbe at producere.

P. Naar man har Faar af samme Race, men forskjellig Størrelse, staaer Uldens Mængde da i Forhold til Vegemets Størrelse (Kubik-Indhold) eller i Forhold til Hudens Overflade?

Kroppens Vægt betinger Foderets, dens Overflade Uldens Mængde; eller med andre Ord, et Faar behøver omtrent i samme Forhold mere Næring, som Kroppen har større Vægt; Uldens Mængde tiltager (ceteris paribus) i Forhold til Overfladens Størrelse.

Q. Kan man for en Deel give Ulden det Fedt igjen, som den taber ved at vaskes paa Faarene, ved

- a) enten at drive Faarene efter Vassen tæt sammen i et snevert Rum, saa at de komme i Sved;
- b) eller ved at lade Faarene gaae nogle Dage længere efter Vassen uklippede?
- c) Kommer Uldhaarets Fedme ud af Hudens Porer alene, eller af Haarene, og af hvilke Dele?

a) blev besvaret saaledes, at det er absolut skadeligt for Faarenes Sundhed, naar de trænges saa tæt sammen; men forresten er det sandsynligt, at Uldens Bægt derved kan forsøges lidt.

b) man udtalte sig forskjelligt herover; men nøiagtige Forsøg, som en Schæferie=Cier har anstillet, synes at vise, at, naar Fedmen engang er vasket ud, kommer den ikke paa nye.

c) Uldfedtet sveder nok ud af Huden, men ogsaa, og maaskee fornemmeligt, ud af Enden paa Haarene; dette spores tydeligt, naar en Uldprøve klippes paa et Sted, saa finder man efter nogen Tid samme Sted bedæffet med smaae Fedtklumper. Fedtet trænger dog ogsaa ud af det øvrige Uldhaar; man seer f. Ex. at, naar Uld skal farves med Indigo, bliver den, som farves strax efter at den er vasket, smuk, da derimod samme Uld, som ligger hen i nogen Tid inden den farves, faaer Pletter af den imidlertid udsvedte Fedme.

R. Beroer Uldens saakaldte Tæthed alene paa, hvor tæt Haarene staae paa Huden?

Ofte, men ikke med Nette, kaldes den Uld tæt, som danner en tætfluttet Overflade paa Faaret; derunder skjules ofte en huul Vels med tyndstaaende Haar, som i Vægt langtfra svarer til Forventningen. Tætheden beroer derfor væsentligst paa, hvor tæt Haarene staae paa Huden 13). Vil man gjøre sig den Umage at tælle den Mængde Haar, som ere vorede ud af f. Ex. en Tomme af Huden, saa skeer dette lettest ved iforveien enten saa nøiagtigt som muligt at farve 1 □ Tomme af Overfladen f. Ex. med Indigo; eller at slagte Faaret og strax fra Kjødside med et skarpt Instrument skjære 1 □ Tomme ud af Skindet.

S. Har Fodring med raae Kartofler skadelig Indflydelse paa Faarenes Sundhed og Fordoielsesorganer?

Kartofler vise især deres velgjørende Virkning, naar de ikke fodres i stor Mængde; man antog at 1 (Preuss.) Scheffel til 100 Faar (det samme som 1 Tde. Dansk til 250 Faar) om Dagen er det bedste Forhold; jo mere dette Quantum overstiges, desto mindre Fordeel viser der sig ved Fodringen; men Kartofler kunne dog gives i store Portioner (naar Faarene først ere vant til dem) uden at skade. Der vare dem, som vilde vide, at det var skadeligt at lade Faarene driffe strax efter at de have ædt Kartofler, men dette er i det mindste ei farligt, naar Faarene have Vandet i Stalden, saa at de kunne driffe saa meget og naar

de vilse; værre er det maaskee, naar Faarene drives ud tilbunds og da driffe stærkt ovenpaa den fugtige Kartoffelfodring. Naar Kartofler udgjøre Faarenes væsentligste Kraftfoder i mange Provindsler, som i Mark-Brandenburg.

T. Det Spørgsmaal, om ogsaa Morbær-Løv er tjenligt til Foder for Faar, havde ført en Mand til Forsamlingen, som havde den forunderlige Idee, at intet Foder var saa velgjørende som Morbærblade; "Morbærrenes Sødme viste noksom, hvor meget Sukkerstof dette Træ holder, dette Sukkerstof gaaer over i Dyret og forædler alle dets Produeter; ja selv Gjøbningen kommer til at indeholde Sukkerstof, som maa virke velgjørende paa den derefter fremkomne Vegetation;" et slikt Foredrag anføres her kun for at vise, hvorledes den meest absurde Idee stundom kan finde en Forfægter.

General-Forsamlingernes Forhandlinger ere for det Offentlige af mindre Interesse; de bestode ikke i Debatter; men først blev i Korthed gjort Rede for den forrige Dags Forhandlinger; derefter Et og Andet, Forsamlingen vedkommende, f. Ex. hvor mange Medlemmer der vare ankomne, Anmeldelse af Skrifter, som bleve Forsamlingen tilegnede m. m.; endelig et og andet Foredrag, som dog sjelden underkastedes nogen Debat.

Efterat Præsidenten i den første Sammenkomst havde erklæret Forsamlingen for aabnet, gav han Ordet til Herr Deconomieraad Thaer fra Möglin. Denne havde

valgt til Formaal for sin Tale en kort Udvikling af Landbrugets Historie i Mecklenburg; Hovedmomenterne vare: Jordens forøgede Kraft ved Kobbelsbrug og Mergel, som Mecklenburg lærte fra Holsten, Forvandling af de hoveriegjørende Bønders Jorder til større Avlsgaard, 14) — ”thi”, hed det, ”Bonden gav gjerne den Jord bort, hvoraf han ei var istand til at betale de Afgifter, som fordreides, skjøndt de ei vare store”; — fremdeles en god og indbringende Hesteavl, udbredte Anlæg af finuldede Schæferier m. m.; endelig saa omfattende Interesse for alle til Landvæsenet hørende Industriegrene, at ”en Mecklenburgsk Landmand” nu ansees for synonymt med ”en god Landmand.” Da Storhertugen med sit Hof var nærværende (ved den første som ved de fleste af de følgende General-Forsamlinger), tog Taleren Anledning til at nævne ogsaa den nu regierende Storhertugs Interesse og Bestræbelser for at fremme et forbedret Landbrug, og foreslog at bringe ham et ’Leve”, som 3 Gange gjentoges af den talrige Forsamling. Herr von Bujanowig talte om Nyttens af Kornmagaziner efter en engelsk Idee; Ungarn er efter Talerens Mening det eneste Land, som i denne Henseende har efterlignet England*) 15).

Herr Rathhorst optraadte som Secretair i det efter nye Statuter organiserede Kgl. Landbrugs-Academie i Stokholm, og yttrede det Ønske, at de udenlandske oeconomiske Selskaber vilde træde i nærmere

*) De findes ogsaa i Sverrig.

Forbindelse med nysnævnte Academie ved gjensidig Udveksling af deres trykte Forhandlinger.

Statsraad Fischer fra Rhinprovincerne holdt et meget humoristisk Foredrag over den Skade, som anrettes ved en Mængde daarlige Skrifter over Landvæsenets forskjellige Grene; han kaldte dem Fabriks-Skrifter, ansaae det for nødvendigt at modarbejde dem ved grundige Recensioner, og indbød de Nærværende til ved Subscription og Bidrag at understøtte et Tidsskrift i denne Retning.

Herr Doctor Schulz foreslog, at, da Forsamlingens Tid var for kort til at kunne ordentlig udvikle mange ellers interessante Meddelelser saavel over de trykte Spørgsmaal, som om saadanne, Discussionen selv ofte gav Anledning til, saa burde slike Afhandlinger, hvis Bidtlostighed gjorde dem mindre stikede til mundtligt Foredrag, optages i et eget derfor bestemt Tidsskrift. Begge disse Forslag bleve henvisne hver til sin Committee.

En interessant Afhandling af von Thünen oplæstes om Virkninger af Forsøg med at kjøre 3" tyk Jord paa gammel daarlig Eng, efter at denne først var afgravet. I Begyndelsen havde Virkningen været paafaldende, men tog senere af. Virkningen af Gyps havde derefter været mærkelig, men ikke af Varighed; det samme var Tilfældet med Anvendelse af Gjødning. Nu havde Forfatteren isinde at forsøge, hvad Mergel vilde virke.

Paa det Spørgsmaal af Præsidenten, hvor For-

samlingen burde holdes 1843? — thi Stuttgart er bestemt for 1842 — talte Herr Greve v. Holstein fra Water-Neversdorff i Holsten med Barme for Kiel; Statsraad Fischer meente "at Mecklenburgerne havde "det bedste Transportmiddel i Kommen; de kunde gjerne "reise lidt længere og besøge de Egne, han repræsenterede — Rhinprovindserne. I Doberan smagte Bienen fortræffeligt, men han forsikkrede, at den fandtes "ligesaa god ved Kilden, m. m." Dersom Kiel ikke havde været saa nær ved Doberan, vilde Grev Holsteins Forslag sandsynligviis have gaaet igjennem; nu valgtes Cöthen for 1843.

Angaaende Anvendelsen af de Midler, som nu ere samlede og fremdeles ville indkomme til et Minde om Hr. Albrecht Thaer, var man ved Forsamlingen i Brünn 1840 bleven enig om at opreise et Monument. Præsidenten foreviste to smukke Skitser, som han bragte i Forslag; angaaende Pladsen, hvor dette Monument skulde opreises, havde Mange udtalt sig for Leipzig, men dette Spørgsmaal var det tidsnok endelig at afgjøre i Stuttgart 1842; Resten blev henviist til en Committee.

I et følgende Foredrag anbefalede Køernes saa at sige Staldfodring i det Frie.

Herr Kuers, som er Veterinair og Lærer ved Möglin, skildrede Dyrlægenes mislige Stilling, fordi Landmændene ei have Tillid til dem uden med Hensyn til Hestens Sygdomme; han yttrede det Ønske, at Landmændene vilde nærme sig Dyrlægerne mere, og

give dem Veilighed til at kjende og samle Erfaringer ogsaa om de andre Huusdyrs Sygdomme; Dyrlægen vil i det mindste være mere opmærksom paa og kan bedre udfinde de rette Midler til at forebygge Sygdomme, hvilket altid er vigtigere og som oftest lettere end at helbrede en Sygdom, som engang er brudt ud. Saaledes anførte han et Exempel paa, at Fodring med Spøl upaatvivlelig er en af Hovedaarsagerne til den Lungesygdom (Lungenfaule), hvoraf saa mange Faar døe i Mark-Brandenburg.

Herr Reichmann fra Sachsen talte om Vigtigheden af at fodre med gruttet Sæd, anstaae Mangel paa Møller for den største Hindring, og vilde, at man skulde arbejde paa at afhjælpe denne Mangel ved at faae Grutteværk indrettede paa hver større Eiendom.

Herr Vogge fra Ziersdorff i Mecklenburg tog sig af Bondens og den mindre Landmands Sag, skildrede med Barme Vigtigheden af, at der ogsaa blev gjort Noget for dem; erklærede, at man baade kunde og just burde give dem Veilighed til at drage Nytte af de større og mere dannede Landmænds Erfaringer; han anbefalede til dette Niemed Filial-Selskaber og Forsamlinger, hvori baade større og mindre Jordeiere samlede burde deeltage; saadanne Selskaber vare allerede med Held oprettede i Mecklenburg; flere deslige Forhandlinger oplæstes, og man fandt ikke faa Ytringer af reent practiske Bønder meget interessante; man burde udsætte Præmier for de bedste Avlsdyr og Agerdyrknings-Medskaber, samt Reifestipendier m. m. Blandt

flere saadanne allerede eksisterende Selskaber i Preussen, Sachsen, Østerrig, m. m., rostes især et Selskab i Oderbruch, hvis Forhandlinger skulde være af sand, og mere end blot local Interesse.

Af Herr Professor Blücher udvikledes i et længere Foredrag Mecklenburgs geologiske Forhold.

I de sidste Generalforsamlinger foredroges et kort Udtog af alle Forhandlinger, hvori der forekom Meget, som var interessant, men den concise Behandling hindrede mig i de fornødne Annotationer, hvorfor jeg i denne Henseende maa henvise til de Forhandlinger, som snart ville komme i Trykken i deres hele Omfang.

Herr Kuers foredrog i Korthed Resultatet af Væddeløbene, og yttrede blandt andet, at man haabede og var overbeviist om, at den Mecklenburgske Bonde havde bedre Heste hjemme end de, som mødte til Væddeløbene; "Bønderne havde sandsynligviis ei villet opoffre deres bedste Heste, og dette viste", — hvad Taleren ogsaa var overbeviist om — "at Væddeløb, i det mindste med Bondeheste, mere tjene til Fornøielse, end til nogen virkelig Nytte; saadanne Heste, som vandt paa Banen, kunde ofte være feilfulde og udelige til Ubl."

I Sectionen for Landbrugets Statik forekom meget interessante Discussioner, men de ledede kun til det Resultat, at man hidtil havde været paa urigtig Bei og endnu ei havde fundet nogen sikker Grund at bygge paa. Mange Forsøg maae endnu gjøres, og da først vil det maaskee i Fremtiden blive mueligt

at løse de vanskelige Problemer, som denne Lære fører med sig. En interessant Mening, som hylledes af Flere, var f. Ex. den, at en vis Afgrøde maaskee udsuger Jorden lige meget, enten den saa er svag eller riig.

Af Agerdyrknings=Redskaber og Maskiner vare en Mængde udsatte tilskue og bleve tildeels forsøgte. Krogen, eller den saakaldte Haken, udgjør Mecklenburgs oprindelige, ligesom den endnu er dets almindeligste, Instrument til at vende Jorden; dog tiltager Brugen af Ploven mere og mere. Man blev meget opmærksom paa en liden amerikansk Plov, som i mine Tanker var langt fra saa god som de forbedrede Svingplove, der bruges i Sjælland og Fyen. Blandt de øvrige Redskaber fandt jeg især en skotsk rhomboidal Harve, og blandt Maskinerne den lille skotske Saaemaskine for fint Frøe (Kaps og Klover) 16), den store Albaniske og den Gildemeisteriske Saaemaskine for al Slags Sæd, og Kæhlers Maskine til at saae Gyps med, at fortjene Opmærksomhed. Forresten forekom de fleste baade Redskaber og Maskiner mig enten mindre hensigtsmæssige eller for sammensatte og tunge til at kunne blive almindelige. Den Albaniske Saaemaskine, der koster 12 R. d'or, rostes eenstemmig, og man yttrede, at den Tid maaskee ei var fjern, da man vilde ansee det for barbarisk Udselighed at saae med Haanden istedetfor med Maskine. Gildemeisters Maskine er meget simplere, koster 30 Thaler Meckb. Courant, men saarer i Rader; den er desuden endnu for ny til at kunne ret bedømmes.

Bed Udstillingen i det saakaldte pomologiske Cabinet udmærkede sig især Booths Samlinger af forskjellige Pinus-Arter (i Potter), Kartofler, Roer, Cerealier og Foderværter; blandt de sidste anbefalede han især Heraclium Sibiricum, som skal vore yppigt paa frugtbar Jord og giver noget af det første Grønne for Faarene; af Vicia Sibirica fremvistes et Exemplar, som var 16 Fod langt, og af Trifolium hybridum, under Navn af Svensk Kløver, vare smukke Planter fremlagte.

Udstillingen af Uld var udmærket og arrangeret med utrolig Flid, hvilket man især skyldte Herr Kjøbmand Jeppe fra Kjøbenhavn. Et dertil bestemt Cabinet i Staalbad-Vocalet indeholdt først Følgende:

a) De forskjellige Uldmaalere, den Røhlerste, forbedrede Grawertste, Dollonste, m. fl.

b) En liden beqvem Decimal-Vægt til at veie Uldpelsene.

c) Vel arrangerede Samlinger af Uldprøver fra alle Lande.

d) Smaaer Kasser med uvaskede og vaskede Prøver af Uld, som holdt fra 1° til 3 $\frac{1}{2}$ ^o efter Røhler.

e) En Samling af vaskede Prøver fra forskjellige Uldsorteringer, alle bevarede i Glasrør, maalte med den Røhlerste Uldmaaler, og Fiinheden annoteret ved hver Prøve.

f) Flere Prøver af Ramuld, saavel i naturlig Form som vasket og kæmnet.

g) Kort med Prøver af uvasket og vasket Uld fra

forskjellige ædle og forædlede Schæferier, med Annotationer af Schæferiernes og Schæferie=Giernes Navne, Uldens Fiinheds=Grad og Tab i Vast; saadanne Samlinger fandtes fremlagte baade af den Uld, som i Potsdam og i Brünn havde været ført tilskue.

h) Eignende Uldprøvefort af de 172 Pelse, som under Forsamlingerne i Doberan vare fremlagte til Prøve. Alle disse Uldfort egnede sig til at studere Uldens forskjellige Charakter og Natur i en Stue!

Prøverne af Mährisk Uld fra den Brünnste Forsamling vare de fineste, næsten alle Electa og Super=Electa; de fra Potsdam vare mindre fine, og blandt de Doberanske Prøver vare grovere Sortimentter end i begge de foregaaende. Hoved=Charakteren i den Mecklenburgske Uld var større Kraft, mindre tydelig Krusning, længere Buer, høiere Stabel, fort sagt mere Kamulds=Natur.

Ved alle disse Samlinger havde man Velighed til at beundre Herr Kjøbmand Zeppes Arrangement; men dette var i endnu høiere Grad Tilfældet, naar man traadte udenfor Samlingernes Locale, hvor der i et stort for dette Tiemed opreist Telt var fremlagt 172 meest uvaskede Uld=Pelse tilskue, hver i sin Trækasse med blaat Papiir i Bunden og Nummere paa hver. Over hver Pels hængte et tilsvarende Prøvefort, med uvaskede og vaskede Prøver af samme Uld, og med alle fornødne Dplysninger.

Man vil kunne gjøre sig en Idee om, hvor vidtløstigt dette Arbeide har været, naar man erindrer,

at hver Maaling med den Røblerfke Uldmaaler foretages med 100 Haar paa eengang, og at det derfor ved hver Uldmaaling er nødvendigt først at tælle 100 Haar. Man har ikke ladet sig nøie med, eengang at veie 100 Gran Uld fra forskjellige Dele af hver Pels og ved Sammenligning af den Bægt, som blev tilbage efter reen Fabrikvaff, at komme til Kundskab om, hvor meget Ulden tabte i Bægt ved at vaskes; men man havde, for at opnaae en endnu større Nøiagtighed, foretaget denne Operation med to forskjellige Prove-Bægter af hver Pels. Sortimenterne vare bestemte af en øvet Uld- og Schæferie=Sorterer, Herr Kuniz, som ogsaa var nærværende og gif Forsamlingen tilhaande med mange vigtige Dplysninger, hvor der var Spørgsmaal om Uld; han havde meest at udsætte paa Naturen i den Mecklenburgske Uld, viste at denne var usevn (untreu) i Haarene, og at denne Feil ofte nedsetter en høiere Fiinhed i et lavere Sortiment. Jeg har saa nøie som det var mig mueligt gjennemgaaet de fleste af foranførte Pelse, men mine Bemærkninger om dem kunne ikke have almindelig Interesse; jeg vil derfor her kun anføre eet Exempel, No. 12 fra Möglin, tilhørende Herr Deconomieraad Thaer: Uldens naturlige Høide = 24''; dens virkelige Længde (det vil sige, naar Buerne trækkes ud og saaledes danne en ret Linie) = 28''; Pelsen veier uvasket 6 Pbd. 10 Lod, men efter Fabrikvaff 1 Pbd. 25½ Lod; Sortiment = Super=Electa, vurderet til 150 Thaler Courant pr. Centner (NB. ikke fabrikvasset, men pelsvasset, saadan

som den almindelig forekommer i Handelen). Jeg har annoteret Charakteren i Uldens Bygning for normal, Stabel og Natur usædvanlig god, Længden i Forhold til Fiinheden udmærket, og en Jevnhed paa de forskjellige Kropdele, som vidner om høi Grad af Edelhed. Fra Møglin vare ikke færre end 31 Pelse fremlagte tilskue. Den kostbareste Uld i den Doberanste Udstilling var vurderet til 160 Thaler pr. Centner, og var en Pels fra Ungarn, noget nær den ædleste som jeg har seet. Tiden var desværre for kort til ret at profitere af flige oplysende Samlinger, og man kunde godt have havt de 8 Dage nødvendig alene til at studere dem.

Af Engvanding saae jeg et større Anlæg ved en Domaine i Nærheden af Doberan, Hinter-Bollhagen, hvorpaa den nuværende Forpagter, Herr Burgwedel, anvendte betydelige Summer. Dette Anlæg var saa meget mere interessant, som en Deel var færdig og en anden Deel endnu under Arbeide, saa at man fik en rigtig Idee om, hvorledes det udførtes. Sagkyndige Mænd, som Herr Oberinspector v. Sprewitz og Herr Berckholz, ledsagede de Fremmede til Stedet og paatog sig, ligesom Disponenten og Engmesteren, at give alle de Oplysninger, man ønskede. Blandt de Fremmede befandtes ogsaa Herr Greve von Gersdorff, som selv har betydelige Anlæg af Engvandinger ved sine Eiendomme i Lausitz. Ved Engvandingen ved Hinter-Bollhagen var især anvendt den saakaldte Rygbygning med 22' Brede og 1' Fald; alt-

saa 1' Fald svarende til 11' paa begge Sider. Ud-
 givten ved at anlægge dette Slags Engvanding anslø-
 ges til omtrent 10 Skilling Crt. for 1 □ Ruthe eller
 omtrent 80 Rbdlr. for en geometrisk Tønde Land.
 Exempel vistes ogsaa paa den mindre kostbare saakaldte
 Hængebygning med 1' Fald paa 100'; denne er an-
 vendelig, hvor Localet tillader det og Jorden er fast
 nok. Den vandede Eng ansløges til at give i Gjen-
 nemsnit (2 Gange flaaet) $\frac{1}{2}$ Centner Høe paa hver
 Kvadrat-Ruthe.

Herr Greve von Gersdorff havde den Godhed
 at meddele mig Følgende om sine Anlæg:

"De Spørgsmaale angaaende Engvanding, som
 "ere bestemte at forelægges Forsamlingen af Tydske
 "Landmænd i Doberan, afgive Beviis for, at man
 "ogsaa i Tydskland dybt føler og erkjender Nødven-
 "digheden af at forsøge og forædle lige saa vel Pro-
 "ductionen af Foder som af Dvæg. Derfor have de
 "i den nyere Tid gjort Anlæg af Engvanding ved
 "Grevens Godser, Zannowitz, Hermsdorff og Sipsa
 "i Ober-Lausitz (5 Meil fra Dresden) allerede
 "tildraget sig det Østerrigiske Publicums og flere Stats-
 "Regjeringers Opmærksomhed. Ved de nævnte God-
 "ser er Jorden kun lidet begunstiget af Naturen, da
 "den bestaaer af Sand og Torvejord, og derfor
 "beroer hele Culturen paa Engvanding. For hver
 "Localitet er fastsat og anvendt et særskilt System,
 "hvorved den Lombardiske Maade, at anlægge kun-
 "stige Enge, er bleven lempet efter og anvendt paa
 "store Strækninger under nordisk Clima og Local-

"Forhold. Afgrøden af disse Enge har siden den
 "Tid været 3 Gange større, og Faare- og Dvæg-
 "Avl er tiltaget i samme Proportion. Hver Magde-
 "burgsk Morgen af slige Enge giver ved Jannowitz
 "fra 40 til 62 Centner godt Høe. Man kan an-
 "tage, at Jordens forøgede Afgrøde betaler de paa
 "Engvandingen anvendte Omkostninger i 2, høist 3
 "Aar. Den Kgl. Sachsiske Regjering, saa vel som
 "den Altenburgske, Gothaiske, m. fl., have anmodet
 "Grev von Gersdorff om at lade unge Deconomer
 "uddannes i den Retning under et Ophold af 5
 "Maaneder fra 1ste Mai til September ved God-
 "set Jannowitz; og disse Værlinger ere blevne for-
 "deelte, saa vel i de forskjellige Provindsler som paa
 "Domainer, for at iværksætte slige Vandings-Anlæg;
 "det Sachsiske Ministerium er ved de lykkelige Resul-
 "tater blevet saa overbevist om Gjenstandens Vig-
 "tighed, at det har udsat Præmier paa 200 til 500
 "Thaler for de efter Grev Gersdorffs nye Methode
 "først og bedst udførte Vandings-Anlæg. Ogsaa
 "ere paa den Sachsiske Regjering's Anmodning, under
 "Grevens Tilsyn, to Brochürer skrevne, hvoraf den
 "første har Titel af "der practische Rieselwirth."

"Det hele Anlæg vil blive bekjendt i lithogra-
 "pherede Kort, inddeelte i Sectioner. Grev Gers-
 "dorff erklærede, at, dersom den Danske Regjering
 "ogsaa skulde ansee denne Gjenstand for vigtig nok
 "til at lade unge Menneker oplære ved Jannowitz,
 "vilde han gjerne tilbyde sin Hjælp; dog er dette
 "kun mueligt i Sommeren 1812; hvorhos Erfaring

”har lært, at Mænd med nogle Forfundstaber kunne
 ”tilstrækkeligt uddanne sig ved et Ophold af 4 til 5
 ”Maaneder.”

I Mecklenburg ere flere Anlæg af Engvanding udførte af en Engmester Müller og hans Søn; de have hjemme ved Ulken i Hannover og roses meget; de ere nu engagerede i Mecklenburg for Sommeren 1842, men kunne muelig erholdes til Danmark 1843, dersom man vil henvende sig til Herr von Kempfe til Groß-Dradow ved Wahren i Mecklenburg-Schwerin, som har lovet at ville staffe nærmere Underretning om bemeldte Engmester.

I den sidste General-Forsamling holdtes Afstedstaler af Herr Wanitz, von Bujanowitz og Statsraad Fischer, hvori de paa en hjertelig Maade takkede for al den Gjestfrihed, hvormed de Mecklenburgske Landmænd havde modtaget deres fremmede Brødre, og navnlig henvendte en underdanig Taksigelse til Hs. Kgl. Høi-
 hed Storhertugen, som var nærværende. Efterat ogsaa Forsamlingens Præsident, Grev von der Osten-Sacken, havde modtaget Taksigelser for det vanskelige Hverv, han havde havt ved at lede Forhandlingerne, erklærede han Forsamlingen for opløst.

Saaledes endtes den interessante Sammentomst i Doberan, og allerede den følgende Morgen fandtes der af over 900 Medlemmer, som havde bivaanet Forsamlingen, kun ganske faa i Staden. 17)

Hofmanskave d. 12te October 1841.

W. E. Hofman Bang,

Forspagter og Director for de Kgl. Svenske Stamtskæferier.